Αντιναυάρχου ε.α. Δρα Στυλιανού Πολίτη

Ο θριαμβευτικός επανάπλους του Α/Τ ΑΔΡΙΑΣ στην Αλεξάνδρεια

Ήταν 6 Δεκεμβρίου 1943, ανήμερα της εορτής του Αγίου της Θάλασσας και ο λιμένας της Αλεξανδρείας ήταν γεμάτος από συμμαχικά πολεμικά πλοία. Τα πληρώματα τους ήταν παρατεταγμένα σε τάξη αποδόσεως τιμών, οι σηματωροί περίμεναν σε ετοιμότητα για τους προβλεπόμενους συριγμούς και οι Κυβερνήτες στέκονταν στη γέφυρα. Σε λίγο άρχισε να φαίνεται στις προσβάσεις του όρμου το Αντιτορπιλικό ΑΔΡΙΑΣ που ταξίδευε χωρίς την πλώρη του. Το συνόδευε τιμητικά το ναρκαλιευτικό ΣΑΛΑΜΙΝΙΑ όπου επέβαιναν ο Διοικητής Αντιτορπιλικών μαζί με άλλους Ανώτερους Διοικητές και το Επιτελείο του Αρχηγού του Στόλου. Δεξιά και αριστερά του έπλεαν δύο βενζινάκατοι. Στη μία επέβαινε ο Συμμαχικός Διοικητής της Αλεξανδρείας Ναύαρχος Πόλαντ και το Επιτελείο του. Στην άλλη ο Υπουργός Ναυτικών Σοφοκλής Βενιζέλος. Με την είσοδο του τραυματισμένου πλοίου στον όρμο και ενώ ήταν έτοιμο να χαιρετίσει το πρόλαβε η Βρετανική Ναυαρχίδα που έδωσε το παράγγελμα. Από παντού ακούστηκαν συριγμοί και όλες οι σειρήνες άρχισαν να ηχούν χαρμόσυνα. Ταυτόχρονα χιλιάδες πηλίκια και ναυτικοί πηλίσκοι υψώθηκαν και το βροντερό *«ούρα»* ακούστηκε τρεις φορές από παντού. Ο γενναίος Κυβερνήτης του ΑΔΡΙΑ, Αντιπλοίαρχος Ιωάννης Τούμπας με εννέα τραύματα και σπασμένο το δεξί του χέρι στεκόταν υπερήφανος πλοηγώντας το ηρωικό πλοίο του. Μέσα σ' αυτές τις στιγμές της δόξας και του εθνικού μεγαλείου γυρίζει και βλέπει γύρω του όλους δακρυσμένους. Γεμάτος και αυτός δάκρυα λέει στον Ανθυποπλοίαρχο Σπυρίδωνα Μουρίκη που ήταν δίπλα του: *«Δεν βλέπω καλά μπροστά μου. Θα σπάσω το καράβι»*. Ένα χαμόγελο ζωγραφίστηκε στο πρόσωπο του νεαρού Αξιωματικού που έσπευσε να δώσει την απάντηση *«Μη σας νοιάζει κύριε Κυβερνήτα, είναι που είναι σπασμένο!»*. Εκείνα τα χρόνια δεν έλειπε ποτέ το αστείο από καμιά στιγμή στο Ναυτικό!

Τα συμμαχικά με επάρσεις άρχισαν να συγχαίρουν το Ελληνικό πλοίο *«Well done ADRIAS»*, δηλαδή *«Εύγε ΑΔΡΙΑ!»*, ενώ ο σηματοφορικός σταθμός μετέδωσε δύο σήματα ένα του Ναύαρχου Ουΐλλις, Αρχηγού του Στόλου της Μέσης Ανατολής και ένα άλλο του Ναυάρχου Κάνιγκαμ, Αρχηγού του Στόλου της Μεσογείου. Το πρώτο έλεγε: *«Προς ΑΔΡΙΑΝ από Αρχηγό Στόλου Μέσης Ανατολής. Πολύ ευτυχής που σας ξαναβλέπω. Παρακολούθησα την αποφασιστικότητα σας να σώσετε το πλοίο σας με θαυμασμό. Σας συγχαίρω δια το λαμπρό σας κατόρθωμα»*. Το δεύτερο σήμα ήταν μεγαλύτερο και έλεγε: *«Θα ήθελα να σας πω πόσον ευχαριστημένος ένοιωσα μαθαίνοντας ότι ο ΑΔΡΙΑΣ έφθασε στον λιμένα. Παρακολούθησα με θαυμασμό τον αποφασιστικό τρόπον με τον οποίον ο Κυβερνήτης κατέστησε το βλαβέν πλοίο του έτοιμο προς πλου και το επανέφερε τόσα μίλια και με τόσες δυσχέρειες. Ελπίζω ότι οι γενναίοι Αξιωματικοί και άνδρες του θα βρούνε σύντομα ένα άλλο πλοίο με το οποίον θα συνεχίσουν τον αγώνα και ότι αυτός ο ΑΔΡΙΑΣ θα ετοιμασθεί για να αναλάβει και πάλι μια ημέρα υπηρεσία εις το Ελληνικό Βασιλικό Ναυτικό»*. Στη συνέχεια άρχισαν να εκπέμπονται πλήθος συγχαρητήρια σήματα. Οι σηματωροί δεν προλάβαιναν να λαμβάνουν. Στην προβλήτα περίμεναν επίσημοι για να συγχαρούν. Μόλις το πλοίο παρέβαλε ο Κυβερνήτης έκανε το Σταυρό του και λέγοντας με όλη τη δύναμη της γενναίας ψυχής του *«δόξα σοι ο Θεός!»* κατέβηκε από τη γέφυρα.

Είναι όμως απαραίτητο να εξιστορήσουμε ποιο ήταν αυτό το πλοίο και ποια ήταν τα κατορθώματα του. Ο ΑΔΡΙΑΣ ήταν ένα από τα πολλά πλοία που μας παραχώρησε το Βρετανικό Ναυτικό στη διάρκεια του Πολέμου. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Ελλάδα στην περίοδο αυτή ανανέωσε τον Στόλο της με τη φροντίδα των συμμάχων που εκτίμησαν τη συμβολή μας και θέλησαν να αξιοποιήσουν καλύτερα τις δυνατότητες του γενναίου και έμπειρου *«έμψυχου υλικού»* του Ναυτικού μας. Ο ΑΔΡΙΑΣ ήταν ένα ολοκαίνουργιο πλοίο τύπου Hunt. Ο εξοπλισμός του συμπληρώθηκε στα ναυπηγεία Swan and Hunters στο Newcastle on Tayan. Η παραλαβή του έγινε στις 20 Ιουλίου 1942 με πρώτο Κυβερνήτη τον Αντιπλοίαρχο Ιωάννη Τούμπα. Ο Αξιωματικός αυτός είχε γεννηθεί το 1901 στη Μύκονο και είχε αποφοιτήσει από τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων το 1922. Το 1940-41 σαν Πλωτάρχης στην Παράκτιο Άμυνα, είχε διατελέσει Διοικητής του Ναυτικού Οχυρού Μεγάλου Εμβόλου. Λίγες μέρες πριν την είσοδο των Γερμανών στην Αθήνα, είχε αναλάβει Κυβερνήτης στο Αντιτορπιλικό ΑΕΤΟΣ με το οποίο συμμετείχε στις συμμαχικές επιχειρήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και στον Ινδικό Ωκεανό.

Ο ΑΔΡΙΑΣ από τις αρχές Ιανουαρίου 1943, εντάχθηκε στη Συμμαχική Δύναμη συμμετέχοντας σε πολλές και επικίνδυνες αποστολές. Οι συνθήκες δεν ήταν καθόλου ευχάριστες. Εκτός από τα εχθρικά πολεμικά, τα δέκα μποφόρ στον Βόρειο Ατλαντικό ήταν μια συνηθισμένη κατάσταση εκείνο το χειμώνα. Ο Στόλος μας όμως ήταν ακάθεκτος. Στις 27 Ιανουαρίου 1943 τα μεσάνυκτα και ενώ ο ΑΔΡΙΑΣ βρισκόταν 360 μίλια ΒΔ του ακρωτηρίου Finisterre του Βισκαϊκού, συνοδεύοντας μια νηοπομπή εντόπισε εχθρικό υποβρύχιο. Το πλοίο αμέσως επιτέθηκε. Το υποβρύχιο καταδύθηκε σε μεγάλο βάθος και προσπάθησε να διαφύγει. Ο ΑΔΡΙΑΣ το κατεδίωξε για μιάμιση ώρα ρίχνοντας διαρκώς βόμβες βάθους και τελικά το βύθισε. Ήταν το γερμανικό υποβρύχιο U-553. Λίγες μέρες αργότερα, 13 Φεβρουαρίου 1943, ενώ συνόδευε νηοπομπή από το Τακοράντι προς το Φρη Τάουν στο Νότιο Ατλαντικό, εντόπισε πάλι εχθρικό υποβρύχιο. Το βύθισε μετά από πολύωρο καταδίωξη και πολλές επιθέσεις βομβών βάθους. Ήταν επίσης γερμανικό, με στοιχεία U-623.

Η δράση του πλοίου συνεχίσθηκε με επιτυχία στη Μεσόγειο. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος ήταν τότε τα εχθρικά τορπιλοπλάνα που εκτελούσαν αιφνιδιαστικές επιθέσεις συνήθως κατά το λυκαυγές ή το λυκόφως. Σε μια τέτοια επίθεση βυθίσθηκαν δύο πλοία που μετέφεραν στρατεύματα. Ο ΑΔΡΙΑΣ έσπευσε να σώσει τους επιζώντες και περισυνέλεξε συνολικά 116 ναυαγούς οι οποίοι ήταν Άγγλοι, Σκώτοι, Ιρλανδοί, Αυστραλοί και ιθαγενείς από τις Μπαχάμες. Στην απόβαση των Συμμάχων στη Σικελία ο ΑΔΡΙΑΣ έδωσε και εκεί δυναμικά το παρόν από την πρώτη στιγμή. Στη διάρκεια των επιχειρήσεων με μια παράτολμη ενέργεια της βενζινακάτου του με τον Ανθυποπλοίαρχο Παντελή Δράκαρη, διασώθηκαν κυριολεκτικά μέσα από τα χέρια των Γερμανών δύο Άγγλοι και τρεις Αμερικάνοι αεροπόροι που το αεροπλάνο τους είχε καταρριφθεί. Στην συνέχεια ο ΑΔΡΙΑΣ με τα πυρά του κατέρριψε έξω από την Αυγούστα ένα γερμανικό αεροπλάνο. Στην ίδια περιοχή όπου περιπολούσε μαζί με το βρετανικό αντιτορπιλικό ΚΟΥΑΝΤΟΚ, για προστασία των βρετανικών καταδρομικών που βομβάρδιζαν, αντιμετώπισε με επιτυχία την απειλή τεσσάρων τορπιλακάτων. Ήταν μετά τα μεσάνυκτα της νύκτας από 20 προς 21 Ιουλίου του 1943 όταν ο ΑΔΡΙΑΣ δέχθηκε την αιφνιδιαστική επίθεση από τα γερμανικά πλοία. Ένα πλοίο τα έβαλε με τέσσερα που μπορεί να ήταν μικρότερα αλλά ήταν περισσότερο ευέλικτα και με μεγάλη δύναμη πυρός. Παρ' όλα αυτά ο ΑΔΡΙΑΣ βγήκε για άλλη μια φορά νικητής. Μόνο μία από τις τορπιλακάτους κατάφερε να διαφύγει. Από τις υπόλοιπες η μία καταστράφηκε

σχεδόν ολοκληρωτικά και άλλες δύο βυθίσθηκαν. Όμως από το εχθρικό πυρ ανοίχτηκαν τριανταεννέα οπές στο αντιτορπιλικό και επιπλέον αυτή η νίκη πληρώθηκε με αίμα και μάλιστα πολύ ακριβά. Ένας Δίοπος Πυροβολητής ο Α. Αντωνίου από το Αγκίστρι βρήκε το θάνατο και δεκαοκτώ άλλοι τραυματίσθηκαν. Ανάμεσα στους τραυματίες ήταν και ο Δίοπος Μηχανικός Γεώργιος Παπαφρατζέσκος του Αγήματος Ελέγχου Βλαβών. Το Άγημα Ελέγχου Βλαβών είναι ένα σημαντικό στοιχείο της άμυνας του πλοίου. Αυτό επιλαμβάνεται και αποκαθιστά κάθε ανωμαλία που προκαλείται ειδικά κατά τη μάχη στο πλοίο. Σβήνει πυρκαγιές, ελέγχει διαρροές, επιδιορθώνει βλάβες, απεγκλωβίζει τραυματίες και σε γενικές γραμμές είναι εκείνο που εξασφαλίζει τη διατήρηση της μαχητικής ικανότητας του πλοίου. Το προσωπικό του είναι επίλεκτο και αποτελείται από όλες τις τεχνικές ειδικότητες.

Ο ηρωισμός του ΑΔΡΙΑ δεν έμεινε απαρατήρητος από τη Συμμαχική Διοίκηση που θέλησε να το τιμήσει ιδιαίτερα. Γι' αυτό ο Άγγλος Ναύαρχος το διέταξε να είναι ένα από τα τέσσερα πλοία στα οποία θα παρεδίδετο ο Ιταλικός Στόλος του Νότου στις 10 Σεπτεμβρίου 1943. Η παράδοση έγινε εν πλώ επί της πορείας από Τάραντα προς Μάλτα. Παρόμοια τιμή επιφυλάχθηκε και για άλλο ένα ένδοξο πλοίο μας που δεν ήταν μέχρι τέλους τυχερό. Το ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ που συμμετείχε και αυτό τιμητικά στην παράδοση του Ιταλικού Στόλου του Βορρά με Κυβερνήτη τον Πλωτάρχη Γεώργιο Μπλέσσα. Δεν υπάρχουν λόγια για να περιγράψουμε αυτές τις στιγμές. Θα περιοριστούμε στο να αναφερθούμε μόνο επιγραμματικά στην χαρά που ένοιωσε το πλήρωμα του ΑΔΡΙΑ, όταν στον Τάραντα μπόρεσε να απελευθερώσει σαραντατέσσερις Έλληνες ομήρους που βρέθηκαν εκεί σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως.

Ενώ ο Πόλεμος συνεχιζόταν, ο ΑΔΡΙΑΣ δεν έλειπε από καμμία αποστολή. Ταξίδευε 28 ή 29 ημέρες το μήνα προσφέροντας τις πολύτιμες υπηρεσίες του στον Αγώνα. Το Σεπτέμβριο του 1943 άρχισαν οι επιχειρήσεις των Δωδεκανήσων. Ήταν οι πιο δύσκολες επιχειρήσεις μέσα σε ένα γερμανοκραούμενο σύμπλεγμα νήσων χωρίς καμία απολύτως αεροπορική κάλυψη. Το πληρώσαμε πανάκριβα. Έξι συμμαχικά αντιτορπιλικά, μεταξύ των οποίων και το ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, βυθίστηκαν και τέθηκαν εκτός μάχης τέσσερα καταδρομικά καθώς και τρία αντιτορπιλικά. Το ένα τρίτο των πλοίων που απέπλευσαν τότε για τα Δωδεκάνησα δεν ξαναγύρισε! Ήρθε και η σειρά του ΑΔΡΙΑ. Ο Διοικητής Αντιτορπιλικών Αρχιπλοίαρχος Todd κάλεσε τον Κυβερνήτη του ΑΔΡΙΑ, Αντιπλοίαρχο Ι. Τούμπα και του ανέθεσε αποστολή στα Δωδεκάνησα. Τον αποχαιρέτησε μάλιστα με την ευχή *«Good luck»*, χωρίς όμως να παραλείψει να του επισημάνει ότι δεν νομίζει ότι υπάρχει πιθανότητα πάνω από 20% να τον ξαναδεί.

Ο Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας χαιρέτισε το Διοικητή του και αγέρωχος επέστρεψε στο πλοίο του για να διατάξει προετοιμασία απάρσεως. Ήξερε ότι η αποστολή ήταν πολύ επικίνδυνη, αλλά ήξερε και ποιο είναι το Καθήκον του. Εκτός απ' αυτό είχε και απόλυτη εμπιστοσύνη στο πλοίο του. Αυτή η εμπιστοσύνη αποδείχθηκε ότι είχε γερή βάση, αφού το πλοίο τελικά επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια και μάλιστα τόσο θριαμβευτικά. Ο Διοικητής του όμως δεν μπόρεσε να ξαναδεί τον Τούμπα αφού ο ίδιος ποτέ δεν ξαναγύρισε στην Αλεξάνδρεια και η *«προφητεία»* του επαληθεύτηκε. Απωλέσθη στις 24 Οκτωβρίου 1943 ανοικτά της Καλύμνου πολεμώντας, μαζί με το αντιτορπιλικό ECLIPSE όπου επέβαινε.

Ο ΑΔΡΙΑΣ στις τρεις το πρωί της 21ης Οκτωβρίου 1943 απέπλευσε για τα Δωδεκάνησα μαζί με άλλα τρία αντιτορπιλικά. Το JERVIS (ΤΖΕΒΙΣ), το

PATHFINDER (ΠΑΘΦΑΪΝΤΕΡ) και το HURWORTH (ΧΑΪΡΓΟΥΩΡΘ). Το σχέδιο ενεργείας τους ήταν απλό αλλά τολμηρό. Δύο πλοία θα έμπαιναν στον όρμο Λακί της Λέρου, εκεί που προ ημερών είχε βυθισθεί το ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ και θα ανεφοδιάζαν τα συμμαχικά στρατεύματα. Παράλληλα όμως τα άλλα δύο πλοία θα έπλεαν στην περιοχή Καλύμνου εκτελώντας μια επιχείρηση αντιπερισπασμού για να τραβήξουν εκεί την προσοχή του εχθρού. Στην πρώτη φάση, την κύρια προσπάθεια ανέλαβαν τα Αντιτορπιλικά JERVIS και PATHFINDER. Τα άλλα δύο, δηλαδή το HURWORTH με τον ΑΔΡΙΑ την παραπλανητική.

Αργά το βράδυ τα δύο πλοία έφθασαν στην περιοχή της Καλύμνου αναζητώντας εχθρικά πλοία, που θα έπρεπε να είναι εκεί σύμφωνα με πληροφορίες. Μάταια έψαχναν. Ο εχθρός δεν ήταν πουθενά. Το θράσος τους έφθασε μάλιστα στο σημείο να ανάψουν προβολείς και να σαρώσουν τη θάλασσα και τις ακτές. Μετά μιάμιση ώρα στις 03.02, ο Αντιπλοίαρχος Royston Wright (Ράϊτ) επί του HURWORTH που ήταν επικεφαλής των δύο πλοίων, αποφάσισε απελπισμένος να διατάξει την απόσυρση και την επιστροφή τους για συνένωση με τα άλλα δύο πλοία της Δυνάμεως. Εκείνη τη στιγμή όμως φάνηκαν να ανάβουν φώτα στο αεροδρόμιο της Κω. Αυτό σήμανε ότι είχαν γίνει αντιληπτοί από τον εχθρό και προετοιμαζόταν η απογείωση αεροσκαφών για να τους επιτεθούν. Το θράσος τους δεν ήταν καθόλου ωφέλιμο! Ο Κυβερνήτης του ΑΔΡΙΑ ειδοποίησε αμέσως τον Αξιωματικό Πυροβολικού Υποπλοίαρχο Κωνσταντίνο Σωτηρίου και σήμανε συναγερμό αυξάνοντας ταχύτητα. Στις 03.11 άρχισαν οι επιθέσεις που ήταν οι σφοδρότερες και οι μεγαλύτερης διάρκειας που δέχθηκε ποτέ αυτό το πλοίο. Τα *«στούκας»* ασταμάτητα και με μεγάλη μανία εκτελούσαν κάθετες εφορμήσεις ενώ άλλα αεροπλάνα ρίχνοντας συνεχώς φωτιστικά διευκόλυναν τη σκόπευση των επιθετικών αεροσκαφών κάνοντας τη νύκτα μέρα. Ένα *«στούκας»* επετέθη με δέσμη τριών πανίσχυρων βομβών στο HURWORTH το οποίο με επιδέξιο χειρισμό του Κυβερνήτη του τις απέφυγε. Τεράστιες στήλες νερού το εξαφάνισαν από το οπτικό πεδίο. Ο ΑΔΡΙΑΣ για κάποιες στιγμές πίστεψε ότι το άλλο πλοίο βυθίσθηκε. Το βρετανικό αντιτορπιλικό όμως δεν είχε πάθει τίποτα. Μετά ήρθε η σειρά του ΑΔΡΙΑ. Στις 03.18 ακούσθηκε ο βόμβος αεροπλάνου που έκανε βύθιση. Ο Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας εκτιμώντας σωστά την πορεία και τις δυνατότητες του αεροσκάφους έδωσε τη σωστή διαταγή: *«όλο αριστερά!»* Το πλοίο έστρεψε με μεγάλη ταχύτητα αποφεύγοντας τις βόμβες που έπεσαν δίπλα του. Πελώριες στήλες νερού σηκώθηκαν και έπεσαν πάνω στο πλοίο με όλη τους τη δύναμη. Η πλώρη βυθίστηκε και για μια στιγμή όλοι τους νόμισαν ότι πλοίο έχε προσβληθεί. Όμως δεν ήταν έτσι. Ήταν αδύνατο να κτυπηθεί ένα πλοίο που είχε Κυβερνήτη κάποιο σαν τον Τούμπα! Μέσα σε 30 δευτερόλεπτα το Άγημα Ελέγχου Βλαβών είχε αναφέρει ότι το πλοίο δεν είχε υποστεί κανένα απολύτως ρήγμα. Το πλήθος όμως των θραυσμάτων από τις βόμβες είχε τραυματίσει ελαφρά πέντε μέλη του πληρώματος. Μετά τρία λεπτά ακολούθησαν και νέες επιθέσεις. Ο Κυβερνήτης συνέχισε με μεγάλη επιτυχία τους χειρισμούς του. Έπλεε με σταθερή πορεία, για να δώσει την εντύπωση στα αεροσκάφη ότι μέσα στη νύκτα δεν μπορούσε να αντιληφθεί την προσέγγιση τους. Όταν όμως στη συνέχεια το έμπειρο αυτί του άκουγε τη βοή του *«στούκας»* που εκτελούσε βύθιση, έδινε έγκαιρα την εντολή για απότομη στροφή του πλοίου δεξιά ή αριστερά όπως έπρεπε, για να αποφύγει τις βολές. Αυτή η μάχη διήρκεσε πολύ. Σταμάτησε επειδή ο Κυβερνήτης του HURWORTH είχε μια καταπληκτική ιδέα. Έριξε στη θάλασσα ένα καπνογόνο. Με αυτό παραπλανήθηκαν οι Γερμανοί πιλότοι και άρχισαν εκεί να κάνουν τις επιθέσεις τους, αφήνοντας τα αντιτορπιλικά ανενόχλητα, που με μεγάλη ταχύτητα έσπευσαν να απομακρυνθούν μέσα στο σκοτάδι. Τα ξημερώματα στον όρμο που είχαν καταφύγει, έμαθαν ότι τα άλλα πλοία δεν είχαν επιτύχει τον σκοπό τους. Γι' αυτό έλαβαν νέες

εντολές από το Διοικητή του Στολίσκου τους καθώς και συμπληρωματικές οδηγίες από τον Αντιπλοίαρχο Ράϊτ, ο οποίος στο τέλος του σήματος διευκρίνισε ότι η επιχείρηση που θα άρχιζε θα έπρεπε να γίνει με πολύ θόρυβο για να προκληθεί η εχθρική αεροπορία. Ο Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας απάντησε χαριτολογώντας με σήμα που μεταξύ άλλων έλεγε: *«…. οι Έλληνες διπρέπομεν εις τον θόρυβον!»*. Στη συνέχεια μίλησε σους Αξιωματικούς του και γελώντας τους είπε: *«Κύριοι, έχομεν να αντιμετωπίσωμεν αεροπλάνα, πυροβολεία, τορπιλλακάτους, και ναρκοπέδια. Λυπούμαι διότι δεν μπορώ να σας προσφέρω τίποτε περισσότερον!»*. Με την προετοιμασία απάρσεως ο Κυβερνήτης είδε τον ανιψιό του Σημαιοφόρο Κωνσταντίνο Θεμελή να κρατάει κάτι και μετά να το βάζει στη τσέπη του. Απευθύνθηκε σ' αυτόν με το συνηθισμένο αυστηρό του ύφος: *«Τι κάνεις εκεί Θεμελή;»*. Και ο νεαρός Αξιωματικός του απάντησε: *«Επήρα το φυλακτό μου, κύριε Κυβερνήτα!»*. Που να τολμήσει να τον πει *«θείο»*! Το φυλακτό του όμως όπως θα δούμε παρακάτω του χρειάστηκε!

Το πλοίο απέπλευσε εγκαίρως μαζί με το βρετανικό. Στις 22.00 έπρεπε να βρίσκονται και να αρχίσουν τον βομβαρδισμό των εχθρικών θέσεων στην Κάλυμνο. Ενώ πλησιάζανε και τα πυροβόλα ήταν έτοιμα, ώρα 21.56 αισθάνθηκαν μια ισχυρή διπλή δόνηση στον ΑΔΡΙΑ και ταυτόχρονα ακούστηκε μια δυνατή έκρηξη. Το πλοίο είχε πέσει σε νάρκη! Ο Κυβερνήτης που βρισκόταν στη γέφυρα τινάχθηκε κυριολεκτικά στον αέρα, ενώ αμέσως μετά μια τρομερή πίεση τον έσπρωξε απότομα κάτω και τον κτύπησε οριζόντια με το στήθος του στο δάπεδο. Χιλιάδες κομμάτια σίδερο που άρχισαν να εκσφενδονίζονται τον καταπλάκωσαν. Τραυματισμένος και με σπασμένο το δεξί του χέρι, μπόρεσε με μεγάλη προσπάθεια να ανασηκωθεί και να κοιτάξει μπροστά. Αντί για την πλώρη είδε θάλασσα. Τότε ένιωσε πως το στόμα του ήταν γεμάτο αίμα και νόμισε ότι είχε πάθει εσωτερική αιμορραγία. Παντού γύρω του είδε νεκρούς και τραυματίες, κατάφερε όμως να συγκεντρώσει όλες τις δυνάμεις του και να φωνάξει δυνατά: ***«Μη ξεχνάτε, πως είσθε Έλληνες!»***. Ο Υποπλοίαρχος Σωτηρίου εκείνη τη στιγμή κατέβηκε από τον κατευθυντήρα τραυματισμένος. Ο Γεώργιος Παπαφρατζέσκος που είχε προαχθεί στο μεταξύ σε Υποκελευστή, είχε δεχθεί μεγάλο χτύπημα στο αριστερό του χέρι με αποτέλεσμα αυτό να αποκοπεί μέχρι και το κόκαλο, ενώ το υπόλοιπο μέλος του είχε απομείνει κρεμασμένο από το δέρμα. Ο γενναίος Υπαξιωματικός όμως δεν πτοήθηκε αλλά συνέχισε κανονικά να εκτελεί τα καθήκοντα του, αφού έδεσε το σακατεμένο χέρι του στο σωσίβιο με ένα κουρέλι. Ένας Άγγλος Ναύτης ο Πέρκς που ήταν σηματωρός, βλέποντας ότι ο Κυβερνήτης δεν φορούσε σωσίβιο βγάζει το σωσίβιο ενός σκοτωμένου και του το δίνει λέγοντας: *«good luck sir»*. Τραυματισμένος εμφανίσθηκε και ο Σημαιοφόρος Μουρίκης για να αναφέρει ότι όλες οι πυξίδες ήταν καταστραμμένες καθώς και όλο το ναυτιλιακό υλικό. Μόνο ο Πρώτος Μηχανικός Πλωτάρχης Κωνσταντίνος Αράπης είχε να αναφέρει με πλήρη αταραξία κάτι καλό: *«Μηχαναί και λέβητες εν τάξει!»*. Ταυτόχρονα όμως ο Ύπαρχος Υποπλοίαρχος Γεώργιος Χαριτόπουλος ανέφερε ακατάσχετο διαρροή. Το Άγημα Ελέγχου Βλαβών σε δράση. Μαζί του και ο Πλωτάρχης Αράπης που με τους ξύλινους δοκούς τις λεγόμενες *«οδοντογλυφίδες»*, κατάφερε να υποστυλώσει όπου αυτό ήταν απαραίτητο, ενώ ο Σημαιοφόρος Αθανάσιος Ευθυμίου φρόντιζε να λαμβάνει όσο μπορούσε περισσότερο τα προβλεπόμενα μέτρα ασφάλειας. Το πλοίο όμως είχε πάρει μια κλίση που συνεχώς μεγάλωνε.

Το βρετανικό αντιτορπιλικό HURWORTH αφού καθαίρεσε την πετρελάκατο του για περισυλλογή ναυαγών άρχισε να πλησιάζει αργά, ενώ ο Αντιπλοίαρχος Ράϊτ εξέπεμψε το σήμα: *«Κρατήσατε. Θα σας πλευρίσω για να παραλάβω το πλήρωμα σας. Κατόπιν να βυθισθεί το πλοίο»*. Μεγάλο μέρος των επιζώντων του πληρώματος είχε

μαζευτεί στη γέφυρα και με αγωνία παρακολουθούσε τις εξελίξεις. Όλοι τους χλόμιασαν μόλις άκουσαν τη διαταγή από το Διοικητή τους και έστρεψαν το βλέμμα τους στον Κυβερνήτη. Εκείνος είχε πάρει ήδη την απόφαση. Θα έμενε στο πλοίο του! Ήθελε όμως να ξέρει τι θα έκαναν οι υπόλοιποι. Γι' αυτό με τη βροντώδη φωνή του τους ρώτησε: *«Θα εγκαταλείψουμε το πλοίο μας;»* Αμέσως με μια φωνή όλοι τους απάντησαν: *«Όχι ποτέ!»*. Μετά απ' αυτό ο Κυβερνήτης δεν είχε άλλη επιλογή. Έπρεπε να αρνηθεί την εκτέλεση της διαταγής του ανωτέρου του. Διέταξε το σηματωρό να απαντήσει αρνητικά. Ο Διοικητής επανέλαβε άλλες δύο φορές την ίδια διαταγή και έλαβε ισάριθμες αρνητικές απαντήσεις. Το μόνο που δέχθηκε ο Αντιπλοίαρχος Τούμπας ήταν η μεταφορά των τραυματιών στο άλλο καράβι. Το αντιτορπιλικό HURWORTH αποφάσισε τότε να πλησιάσει. Δυστυχώς όμως το περίμενε το μοιραίο. Έπεσε και αυτό σε νάρκη. Μια τρομακτική έκρηξη εκσφενδόνισε τμήματα του πλοίου μαζί με ανθρώπινα μέλη. Το βρετανικό πλοίο σε λίγες στιγμές χάθηκε από την επιφάνεια. Ο ΑΔΡΙΑΣ κάνοντας ανάποδα πάσει δυνάμει για να αποφύγει τα συντρίμμια αλλά και τη φωτιά που είχε ανάψει από τα χυμένα καύσιμα, βρέθηκε κοντά σε δύο επιζώντες του πληρώματός του που είχαν εκσφενδονιστεί τραυματισμένοι στη θάλασσα και τους έσωσε. Ήταν ο Υποκελευστής Χατζηκωνσταντίνου με το Δίοπο Μίχο. Στη συνέχεια έριξε μια σχεδία καθώς και σωσίβια για να βοηθήσει και άλλους αν υπήρχαν. Η πετρελάκατος που είχε καθαιρεθεί πριν την καταστροφή του HURWORTH μπόρεσε και διέσωσε επτά τραυματισμένους του πλοίου της. Αντί να προσεγγίσει όμως τον ΑΔΡΙΑ απομακρύνθηκε για να μην παρασυρθεί από την δίνη του όταν θα βυθιζόταν. Άλλοι εννέα Άγγλοι Αξιωματικοί και Ναύτες μπόρεσαν να ανέβουν σε μια σχεδία του πλοίου τους και με αυτή βγήκαν στην Ψέριμο όπου τους περιέθαλψαν και τους έκρυψαν από τους κατακτητές οι φιλόξενοι κάτοικοι της.

Αφού εξαντλήθηκε κάθε περιθώριο για την περισυλλογή των συμμάχων ναυαγών ο ΑΔΡΙΑΣ με μεγάλες δυσκολίες στο χειρισμού του κατευθύνθηκε με οδηγό τον Πολικό Αστέρα προς τις Μικρασιατικές Ακτές, ενώ η κλίση του διαρκώς μεγάλωνε σε σημείο που η κρεμασμένη στα καπόνια βάρκα άρχισε να πλέει στη θάλασσα. Το πλοίο ήταν τόσο έμπρωρο που οι προπέλες άρχισαν να ξενερίζουν. Ο Κυβερνήτης είχε διατάξει σημαιοστολισμό με έπαρση της επίσημης μεταξωτής σημαίας. Αν το ηρωικό πλοίο του βυθιζόταν, θα έπρεπε το τέλος του να ήταν αυτό που άξιζε σε ένα γενναίο και υπερήφανο πολεμιστή. Το ταξίδι όμως συνεχίσθηκε κανονικά με ταχύτητα πέντε κόμβων και ολοκληρώθηκε χάρις στο γενναίο του πλήρωμα, που έκανε το καθήκον του ακόμα και όταν τα τραύματα άρχισαν να κρυώνουν και να πονάνε πολύ περισσότερο. Ο Κυβερνήτης συνεχώς έφτυνε αίμα. Τα τραύματα του πονούσαν και η αναπνοή του γινόταν όλο και πιο δύσκολη. Απομάκρυνε όσους δεν ήταν απαραίτητοι από τη γέφυρα για να μην βλέπουν την κατάσταση του και πέσει το ηθικό. Κάποια στιγμή έχασε τελείως τις αισθήσεις του. Τον συγκράτησε ο Σημαιοφόρος Μουρίκης και ο Υποκελευστής Μαυρωνάς κατάφερε να τον συνεφέρει με χαστούκια. Ο Κυβερνήτης συνήλθε και σηκώθηκε αμέσως σαν πληγωμένο θηρίο για να αναλάβει και πάλι με πείσμα τον έλεγχο του πλοίου του. Δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει και το Μαυρωνά για τα χαστούκια που του έδωσε. Αργότερα με χιουμοριστική διάθεση έγραψε: *«Ελπίζω να μην ήταν ευχαριστημένος επειδή του δόθηκε η ευκαιρία να μου δώσει αυτά τα χαστούκια!»*.

Μετά τρεις ώρες ταξίδι το καράβι έφθασε και προσαιγιαλώθηκε στη Μύνδον της Μικράς Ασίας που σήμερα ονομάζεται Γκιουμουσλούκ. Η ώρα ήταν 00.50 της 23ης Οκτωβρίου και το πλοίο είχε διανύσει σ' αυτή την κατάσταση δεκαέξι ναυτικά μίλια από το σημείο της εκρήξεως! Ο χρόνος ήταν οριακός διότι αν η κλίση είχε προ-

λάβει να μεγαλώσει λίγο ακόμα θα είχε βουλιάξει. **Ευτυχώς επίσης που ο Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας ήξερε Διεθνές Δίκαιο**. Αν και δεν βρέθηκε το σχετικό βοήθημα στη βιβλιοθήκη του πλοίου, θυμόταν από τη Σχολή Δοκίμων ότι σύμφωνα με ένα διεθνή εθιμικό κανόνα, μπορούσε να καταφύγει σε ουδέτερο κράτος κάνοντας επισκευές για να γίνει το πλοίο ικανό να πλεύσει, χωρίς όμως να επιτρέπονται εργασίες για επαύξηση της μαχητικής του ικανότητας. (βλ. και άρθρο 17 της Συμβάσεως XIII της Χάγης στις 6 Νοεμβρίου 1936, *περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ουδετέρων δυνάμεων εν τω κατά θάλασσαν πολέμω*). Τότε υπήρχε ένα σχετικό εγχειρίδιο εφαρμογής του διεθνούς δικαίου υπό μορφή *«επιχειρησιακής οδηγίας»* και οι Αξιωματικοί εκείνης της εποχής γνώριζαν αυτό το σπουδαίο αντικείμενο πάρα πολύ καλά. Σήμερα δυστυχώς τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά και βεβαίως δεν υπάρχει σε ισχύ ένα τέτοιο εγχειρίδιο!

Μετά τη προσαιγιάλωση του πλοίου, ο Κυβερνήτης ξεκίνησε την επιθεώρηση του για τον εντοπισμό εγκλωβισμένων. Άρχισε από την πλώρη, ή μάλλον από ότι είχε μείνει απ' αυτή και σκύβοντας σε κάθε άνοιγμα φώναζε: *«Ε! παιδιά είναι κανείς εδώ;»*. Κάποια στιγμή ακούει μια απεγνωσμένη φωνή: *«Θείε Νάννο, βοήθεια!»* ήταν η φωνή του ανιψιού του, του Σημαιοφόρου Θεμελή που καθώς ήταν παγιδευμένος κάτω από συντρίμμια με σπασμένα και τα δυο του γόνατα είχε ξεχάσει τις τυπικότητες. Σε λίγο εντοπίσθηκαν και άλλοι παγιδευμένοι τραυματίες και διασώθηκαν. Μπαίνοντας όμως ο Κυβερνήτης στο καρέ που είχε μετατραπεί σε χειρουργείο μάχης βρέθηκε μπροστά σ' ένα φρικτό θέαμα. Ο γιατρός Σημαιοφόρος Καποδίστριας πασαλειμμένος με αίματα από διάφορους τραυματίες, έκοβε με ένα κοινό ψαλίδι το αριστερό χέρι του Παπαφρατζέσκου επάνω από τον αγκώνα, χωρίς κανένα αναισθητικό βέβαια. Όλο το ιατροφαρμακευτικό υλικό είχε καταστραφεί. Ο Τούμπας στάθηκε μελαγχολικά κοιτώντας θλιμμένος αυτό το νεαρό παιδί που θα ζούσε όλη την υπόλοιπη ζωή του ανάπηρος. Προσπάθησε να του πει κάτι δείχνοντας τη συμπόνια του. Τα μάτια όμως του γενναίου Υπαξιωματικού πετάχτηκαν κυριολεκτικά έξω από τις κόχες τους και έβγαλαν σπίθες. Ο Παπαφρατζέσκος δεν χρειαζότανε καμιά παρηγοριά αφού είχε πια συνειδητοποιήσει ότι το περασμένο βράδυ είχε γίνει και αυτός ένας ήρωας. Γι' αυτό στράφηκε όλο υπερηφάνεια και του είπε: ***«Δεν με νοιάζει για το χέρι μου κύριε Κυβερνήτα. Τι είναι ένα χέρι για την Πατρίδα!»***. Δάκρυα γέμισαν τα μάτια του Αντιπλοίαρχου Τούμπα που εκείνη τη στιγμή έσκυψε αμίλητος και τον φίλησε στο μέτωπο.

Την μεθεπομένη ημέρα από τον κατάπλου στη Μύνδον ένα ελληνικό καΐκι έφθασε και τους παρέδωσε σώο τον Αντιπλοίαρχο Ράϊτ καθώς και τον Δίοπο Αθ. Σαββάκη που ήταν αγνοούμενος. Ο τελευταίος που είχε εκσφενδονιστεί στη θάλασσα διασώθηκε αφού ανέβηκε στη σχεδία που είχε ρίξει ο ΑΔΡΙΑΣ και ενώ βρισκόταν πάνω σ' αυτή, είχε σώσει το Βρετανό Αξιωματικό που ήταν τραυματίας και χαροπάλευε στα κύματα. Τους δύο ναυαγούς τελικά τους μετέφερε το καΐκι. Ο Βρετανός Αντιπλοίαρχος ανέβηκε στο πλοίο, χωρίς αυτό να παραλείψει την απόδοση των προβλεπόμενων τιμών στο ναυαγό Διοικητή του. Το Ναυτικό μας σε όλες τις στιγμές ήξερε να τηρεί με ευλάβεια τις παραδόσεις του! Με τον απολογισμό των απωλειών ο αριθμός των νεκρών είχε φθάσει στους εικοσιένα και των τραυματιών στους τριάντα. Η Μικρασιατική Γη φιλοξένησε τους νεκρούς και ένας τύμβος στήθηκε με την επιγραφή: ***«ΑΝΔΡΩΝ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΠΑΣΑ ΓΗ ΤΑΦΟΣ, ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α/Τ ΑΔΡΙΑΣ 22α ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1943»***.

Οι επισκευές στο πλοίο συνεχίσθηκαν κανονικά μετά τη μεθόρμιση σε ασφαλέστερο σημείο. Σε όλη την προσπάθεια βοήθησαν ο Αντιπλοίαρχος Πέρρυ που ήταν ναυπηγός μαζί με τον Ανθυποπλοίαρχο ναυαγοσώστη Κόλλινς που έφθασαν εκεί κατόπιν διαταγής του Άγγλου Ναυάρχου. Το πλοίο στεγανοποιήθηκε με πρόχειρο τρόπο που κρίθηκε ικανοποιητικός, αλλά η κατάσταση γενικά δεν ήταν καθόλου ευχάριστη. Μια γερμανική τορπιλάκατος περιπολούσε διαρκώς έξω από τον όρμο και λίγο πιο έξω βρισκόντουσαν τρία γερμανικά αντιτορπιλικά ενώ εχθρικά αεροπλάνα εκτελούσαν καθημερινές αναγνωρίσεις. Παρ' όλα αυτά το πλοίο προετοιμάσθηκε για απόπλου. Το πρωί της 1ης Δεκεμβρίου ο Κυβερνήτης, οι Αξιωματικοί και το πλήρωμα τέλεσαν μνημόσυνο για τους νεκρούς τους και χαιρετώντας τους έδωσαν την υπόσχεση ότι σύντομα θα επέστρεφαν για να τους πάρουν. Η υπόσχεση αυτή εκπληρώθηκε μετά από δύο χρόνια.

Το βράδυ της ίδιας μέρας στις 21.00 το πλοίο απέπλευσε ανάποδα ολοταχώς για την Αλεξάνδρεια που βρισκόταν σε απόσταση επτακοσίων τριάντα ναυτικών μιλίων. Από την αρχή παρουσιάσθηκαν ανωμαλίες και διαρροές καθώς και αδυναμία του πλοίου να κυβερνηθεί κινούμενο με ανάποδα. Τότε ο Κυβερνήτης αποφάσισε να ταξιδεύσει με πρόσω, όσο και αν αυτό ήταν επικίνδυνο για ένα πλοίο χωρίς πλώρη και με πρόχειρη στεγανοποίηση. Μέσα στη νύκτα, με κακές συνθήκες φωτισμού που εμπόδιζαν τον εντοπισμό του πλοίου από τον εχθρό αλλά ταυτόχρονα δυσκόλευαν και την πλοήγηση του, με κακές καιρικές συνθήκες, με τις αντλίες να μην προλαβαίνουν να εξαντλούν τα νερά από τις διαρροές και με συνεχή εχθρική απειλή, ο ΑΔΡΙΑΣ συνέχισε το ταξίδι του ενώ η κατάσταση διαρκώς χειροτέρευε. Ο τοίχος από τσιμέντο που είχε κτιστεί για να στεγανοποιήσει το ρήγμα από την απώλεια της πλώρης, έσπασε και άρχισε να γεμίζει νερά. Κάποια στιγμή ο Σημαιοφόρος Σ. Μουρίκης σκέφθηκε πάλι να πει το αστειάκι του: *«Κύριε Κυβερνήτα ποια είναι η διαφορά μεταξύ υποβρυχίου και καταδυομένου;» «Γιατί σε ενδιαφέρει Σημαιοφόρε;»* τον ρώτησε ο Κυβερνήτης συνεχίζοντας την αστεία συζήτηση. Και ο Σημαιοφόρος γελώντας του απάντησε: *«Γιατί δεν ξέρω σε ποια κατηγορία πρέπει να ταξινομήσω τον ΑΔΡΙΑ!»*. Στις 03.30 το πρωί ανεβαίνει απελπισμένος στη γέφυρα ο Αντιπλοίαρχος Πέρρυ που επέβαινε στο πλοίο και προειδοποίησε τον Κυβερνήτη ότι το πλοίο θα βουλιάξει, συμβουλεύοντας τον να το προσαράξει στις Μικρασιατικές ακτές. Η απάντηση του Κυβερνήτη ήταν αρνητική και μεταξύ άλλων του είπε*: «Εσύ είσαι ναυπηγός και καλά κάνεις να μου λες την γνώμη σου. Εγώ όμως είμαι ο Κυβερνήτης! Το καράβι δεν θα το ρίξω έξω. Αν είναι να χαθεί, θα χαθεί στο στοιχείο του, στη θάλασσα. Θα πάμε εμπρός και θα δεις πως δεν θα βουλιάξη!».* Και πράγματι δεν βούλιαξε αλλά σχίζοντας τα νερά υπερήφανο, μετά από ένα περιπετειώδες ταξίδι εγγύς των Τουρκικών ακτών, συχνά δεχόμενο πυρά από τα παράκτια πυροβολεία, επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια δοξάζοντας το Ναυτικό μας!

Το προσωπικό του πλοίου συμπλήρωσε τη δύναμη άλλων πλοίων και συνέχισε τον Αγώνα. Τον Αντιπλοίαρχο Ιωάννη Τούμπα τον περίμενε μια ευχάριστη έκπληξη. Ανέλαβε καθήκοντα Αρχιεπιστολέως! Στη συνέχεια τον Απρίλιο του 1944, συμμετείχε στο Άγημα Εμβολής συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην ανακατάληψη των πλοίων μας καθώς και στην όλη προσπάθεια για επάνοδο στην στρατιωτική τάξη και πειθαρχία των πληρωμάτων που είχαν στασιάσει και βρισκόντουσαν κάτω από τον έλεγχο των Κομουνιστών. Μετά από την απελευθέρωση υπηρέτησε σε σημαντικές θέσεις, έγινε Ναύαρχος και διετέλεσε Αρχηγός του Στόλου. Το 1979 εξελέγη μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και το 1991 Πρόεδρος της. Επίσης διετέλεσε για πολλά χρόνια Βουλευτής και Υπουργός. Το γεγονός του θανάτου του στις 7 Μαΐου του 1995

αναφέρθηκε με λίγα λόγια από τα μέσα μαζικής ενημερώσεως χωρίς λεπτομερή αναφορά στο σημαντικό έργο του και στην ιδιαίτερης σημασίας προσωπικότητα του. Όλα αυτά σε μια εποχή που είδαμε να εκθειάζεται κατ' επανάληψη και με ειδική έμφαση το επουσιώδες έργο κάποιων ανθρώπων που η προσωπικότητα τους δεν θα μπορούσε καν να συγκριθεί με αυτή του αειμνήστου Ιωάννη Τούμπα και του ηρωικού πληρώματος του πλοίου του.

Ο Υποκελευστής Γεώργιος Παπαφρατζέσκος σαν ανάπηρος δεν σταμάτησε την προσφορά του στην Πατρίδα και συνέχισε μετά από δικό του αίτημα, να πολεμά υπηρετώντας στα πλοία. Μετά τον πόλεμο, ο Στόλος κατέπλευσε αρχικά στον Πόρο. Οι κάτοικοι του νησιού τον δέχθηκαν με ενθουσιασμό. Μέσα σε ένα πανδαιμόνιο χαράς, τα πληρώματα βγήκαν και κατευθύνθηκαν στη Μητρόπολη για τη δοξολογία. Όπου περνούσαν του έραναν με λουλούδια ενώ οι καμπάνες των εκκλησιών κτυπούσαν χαρμόσυνα. Μεταξύ αυτών ο Αντιπλοίαρχος Ι. Τούμπας και δίπλα του ο Υποκελευστής Γ. Παπαφρατζέσκος. Περνώντας έξω από το σπίτι του Υπαξιωματικού που ήταν κοντά στη Μητρόπολη τον βλέπει η μάνα του και ρίχνεται κυριολεκτικά επάνω του φωνάζοντας: *«Παιδί μου!»*. Καθώς τον αγκαλιάζει αντιλαμβάνεται ότι το ένα μανίκι ήταν άδειο. Αμέσως κατάλαβε τι του είχε συμβεί και γεμάτη δάκρυα συγκινήσεως του λέει; ***«Μη σε νοιάζει για το χέρι σου, γιατί τόχασες πολεμώντας για την Ελλάδα. Είμαι υπερήφανη για σένα!»***. Δεν ήταν μόνο εκείνη υπερήφανη. Το ίδιο υπερήφανοι αισθάνθηκαν και όλοι οι άλλοι που παρακολούθησαν αυτή τη στιγμή θαυμάζοντας μια **αληθινή Ελληνίδα Μητέρα**. Μετά τον Πόλεμο ο Παπαφρατζέσκος τέθηκε σε πολεμική διαθεσιμότητα και παρέμεινε στον Πόρο. Όταν ήρθε η ημέρα που θα αποκτούσε η Σχολή Ναυτοπαίδων, δηλαδή η Σχολή Υπαξιωματικών την Πολεμική της Σημαία, ο βετεράνος του Πολέμου Διοικητής της Σχολής Αντιπλοίαρχος Θεόδωρος Μανωλόπουλος δεν χρειάσθηκε να σκεφθεί πολύ για την επιλογή του προσώπου που θα την παρέδιδε στον πρώτο Σημαιοφόρο της. Και βέβαια αυτός ήταν ο τότε Ανθυποπλοίαρχος Παπαφρατζέσκος, αυτός πού σαν Υπαξιωματικός την είχε τιμήσει τόσο πολύ. Ο Γεώργιος Παπαφρατζέσκος έφυγε από τον κόσμο σαν Υποπλοίαρχος το Μάρτιο του 2001. Στην κηδεία του έσπευσαν να τον αποχαιρετίσουν οι επιζώντες συμπολεμιστές του και του αποδόθηκαν οι προβλεπόμενες τιμές. Ο γενναίος Υποπλοίαρχος πέθανε ήσυχος γνωρίζοντας ότι έπραξε στο ακέραιο το Πατριωτικό του Καθήκον, αλλά και πολύ ευτυχισμένος αφού πρόλαβε να καμαρώσει Ναύαρχο το γιο του Ηλία.

Το 2004 εντοπίσθηκαν πολλά από τα πλοία που βυθίσθηκαν στις ηρωικές επιχειρήσεις της Δωδεκανήσου. Μαζί μ' αυτά εντοπίσθηκε και η βυθισμένη πλώρη του ΑΔΡΙΑ κοντά στο ναυάγιο του HURWORTH. Εκεί δυστυχώς βρίσκεται ακόμα και σήμερα. Σε οποιοδήποτε άλλο κράτος ένα τμήμα ενός τέτοιου ηρωικού πλοίου θα είχε ανασυρθεί από το βυθό και θα είχε τοποθετηθεί σε περίοπτη θέση.